

Agnieszka Franczak
Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie

Zaokrąglenie opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi – wątpliwości na tle stosowania art. 63 Ordynacji podatkowej

Wstęp

Nowelizacja ustawy z 13 września 1996 roku o utrzymaniu czystości i porządku w gminach¹ (dalej: u.c.p.g.), dokonana ustawą z 1 lipca 2011 roku o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw², wprowadziła istotne zmiany w obowiązujących dotychczas zasadach gospodarowania odpadami komunalnymi. Przede wszystkim są one związane z odejściem od wolnorynkowych reguł gospodarowania odpadami na rzecz przejęcia przez gminy obowiązków właścicieli nieruchomości dotyczących zagospodarowania odpadami komunalnymi³.

W nowym systemie opłata uiszczana jest na rzecz gminy, co skutkuje zmianą charakteru dotychczasowej opłaty za odbiór odpadów, z opłaty cywilnoprawnej w opłatę publicznoprawną⁴. Najistotniejszą konsekwencją wprowadzonej zmiany charakteru opłaty jest fakt, że pobór należności z tytułu odpadów regulują przepisy ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa⁵ (dalej: o.p.), o czym mówi art. 6q u.c.p.g., z tym że uprawnienia organów podatkowych przysługują wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta.

¹ Dz.U. 2012, poz. 391 ze zm.

² Dz.U. 2011, nr 152, poz. 897 z późn. zm.

³ M. Poczocho, *Ustawa o utrzymaniu czystości i porządku w gminach a zasada przyzwoitej legislacji*, *Finanse Komunalne* 7-8/2013.

⁴ D. Jasińska-Gdaniec, „*Pozycja gminy w systemie gospodarowania odpadami komunalnymi*”, 2013, nr 8/22, s. 11.

⁵ Dz.U. 2005, nr 8, poz. 60 z późn. zm.

1. Opłata za gospodarowanie odpadami komunalnymi jako danina publiczna

Następstwem nowelizacji jest rozszerzenie katalogu dochodów gmin o nową daninę publiczną. W przeciwieństwie do opłat funkcjonujących przed nowelizacją, opłata ta jest świadczeniem pieniężnym pobieranym na rzecz podmiotów publicznych w celu zgromadzenia środków na realizację przez nie zadań publicznych⁶. Publicznoprawny (daninowy) charakter opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi potwierdza również postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z 14 lutego 2012 roku⁷. W orzeczeniu tym TK stwierdził, że od 1 lipca 2013 roku opłaty te z cywilnoprawnej należności za usługę przekształciły się w opłatę (daninę) publiczną, do której stosuje się przepisy dotyczące publicznoprawnych opłat ponoszonych na równi z podatkami lokalnymi na rzecz gminy.

W praktyce opłata ta określana jest mianem tzw. „podatku śmieciowego”⁸. Sformułowanie takie nie jest jednak prawidłowe. Należy zauważyć, że daninę tą cechuje wzajemność nie pozwalająca uznać jej za podatek, skoro właściciel nieruchomości może oczekiwać od gminy realizacji obowiązku odbierania odpadów komunalnych, a w razie niedopełnienia tego obowiązku, stosownie do art. 6s u.c.p.g., zobowiązany jest przekazać odpady uprawnionemu podmiotowi na koszt gminy. Zasadniczą cechą opłaty jest bowiem odpłatność, wnoszący opłatę otrzymuje od określonego podmiotu publicznego świadczenie wzajemne, głównie w formie usługi⁹.

Opłata za gospodarowanie odpadami komunalnymi uiszczana jest na rzecz gminy w celu realizacji przez nią zadań publicznych. Co oznacza, że opłata ta powinna być kwalifikowana jako opłata lokalna. Zatem powinna spełniać standardy określone w art. 84, 168 i 217 Konstytucji RP z 2 kwietnia 1997 roku¹⁰ – szczególnie w zakresie ustawowych granic samodzielności finansowej jednostek samorządu terytorialnego¹¹. Samodzielność finansowa gminy nie może być jednak utożsamiana z pełną autonomią w zakresie gospodarowania pozyskanymi środ-

⁶ Por. A. Krzywoń, *Podatki i inne daniny publiczne – podstawowe pojęcia konstytucyjne*, „Zeszyty Naukowe Sądownictwa Administracyjnego” 2011, nr 2, s. 49.

⁷ Sygn. akt Tw 24/11.

⁸ M. Górski, *Prawo ochrony środowiska*, Warszawa 2009, s. 377.

⁹ B. Brzeziński, *Prawo podatkowe*, Toruń 1999, s. 26.

¹⁰ Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze zm. Artykuł 84 Konstytucji RP stanowi, że każdy jest obowiązany do ponoszenia ciężarów i świadczeń publicznych, w tym podatków, określonych w ustawie, jej art. 168 zaś, że jednostki samorządu terytorialnego mają prawo ustalania wysokości podatków i opłat lokalnych w zakresie określonym w ustawie. Z kolei zgodnie z art. 217 Konstytucji nakładanie podatków, innych danin publicznych, określanie podmiotów, przedmiotów opodatkowania i stawek podatkowych, a także zasad przyznawania ulg i umorzeń oraz kategorii podmiotów zwolnionych od podatków następuje w drodze ustawy.

¹¹ Por. B. Draniewicz, *Problem konstytucyjności opłat za korzystanie ze środowiska*, „Państwo i Prawo” 2007, nr 7, s. 70-73.

kami. Granice tej samodzielności wyznaczają przede wszystkim przepisy Konstytucji i ustaw, z których wynika, że w zakresie gospodarki finansowej jednostkom tym wolno czynić tylko to, na co przepisy prawa zezwalają¹².

Powyższe spostrzeżenia należy mieć na względzie podczas wykładni przepisów ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach odnoszących się do elementów konstrukcyjnych opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi.

2. Zaokrąglenie opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi

Ze stosowaniem znowelizowanej ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach wiąże się wiele wątpliwości praktycznych związanych z niedoskonałością wprowadzonych regulacji¹³. W wymiarze praktycznym problemy wiążą się także ze stosowaniem do opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi przepisów Ordynacji podatkowej. Kwestią – jak mogłoby się wydawać – niezbyt doniosłą, jednak mogącą być źródłem wielu kłopotliwych sporów, zarówno między gminami i podmiotami obowiązany, jak i między gminami a organami nadzoru, jest zaokrąglenie opłat¹⁴. Odesłanie do przepisów Ordynacji podatkowej oznacza m.in., że do opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi stosuje się art. 63 § 1 i 2 o.p., który dotyczy zasad zaokrąglenia. Przepisy te stanowią:

- „Podstawy opodatkowania, kwoty podatków, odsetek za zwłokę, opłaty prolongacyjne, oprocentowanie nadpłat oraz wynagrodzenia przysługujące płatnikom i inkasentom zaokrągla się do pełnych złotych w ten sposób, że końcówki kwot wynoszące mniej niż 50 groszy pomija się, a końcówki kwot wynoszące 50 i więcej groszy podwyższa się do pełnych złotych, z zastrzeżeniem § 1a i 2” (art. 63 § 1 o.p.).
- „Zaokrąglenia podstaw opodatkowania i kwot podatków nie stosuje się do opłat, o których mowa w przepisach o podatkach i opłatach lokalnych” (art. 63 § 2 o.p.).

Od ogólnej zasady, wedle której kwoty podatków i opłat podlegają zaokrągleniu, ustawodawca wprowadził w art. 63 § 2 o.p. istotny wyjątek. Jak stanowi ten przepis zaokrąglenia podstaw opodatkowania i kwot podatków nie stosuje się do opłat, o których mowa w przepisach o podatkach i opłatach lokalnych. W związku z tym należy rozważyć czy opłata za gospodarowanie odpadami komunalnymi jest opłatą, o której mowa w przepisach o podatkach i opłatach lokalnych? Uznanie, że opłata ta podlega zaokrągleniu wymaga wskazania, że sformułowa-

¹² A. Bury, *Dochody własne i ich znaczenie dla dochodów i wydatków budżetów samorządowych*, Łódź 2005, s. 33.

¹³ K. Nizioł, *Konsekwencje opóźnień w terminowym wdrażaniu systemu gospodarowania odpadami komunalnymi w gminie*, Prawo finansów publicznych, 06/20 2013.

¹⁴ P. Grzybowski, D. Goślicki, *O kontrowersjach wokół zaokrąglenia opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi*, „Finanse Komunalne” 2013, nr 11.

nie § 2 art. 63 o.p. w przepisach o podatkach i opłatach lokalnych obejmuje swym zakresem jedynie opłaty zawarte w ustawie z 12 stycznia 1991 r., o podatkach i opłatach lokalnych¹⁵ (dalej: u.p.o.l.).

3. Argumenty wskazujące na zaokrąglenie opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi

Należy zauważyć, że obecnie kształtująca się praktyka postępowania jednostek samorządu terytorialnego zakłada, że należy dokonywać zaokrągleń opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi. Analogiczne stanowisko dominuje w publikacjach dotyczących przedmiotu opłaty. Na słuszny argument za zaokrągleniem opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi wskazuje R. Dowgier¹⁶ pisząc, że użyty w art. 63 §2 o.p. spójnik „i” oznacza koniunkcję, a zatem literalna wykładnia tego przepisu prowadzi do wniosku, że dotyczy on wyłącznie takich przepisów, które regulują zarówno podatki jak i opłaty lokalne. Nie sposób bowiem przyjąć, że ustawodawcy chodziło o przepisy dotyczące podatków oraz przepisy dotyczące opłat. W artykule tym autor wskazał również, że opłata ta stanowi co prawda opłatę samorządową (bowiem jest dochodem gminy jako jednostki samorządu terytorialnego), nie mniej jednak nie mieści się w węższym pojęciu opłaty lokalnej, bowiem nie jest uregulowana w u.p.o.l.

Pogląd o konieczności dokonywania zaokrągleń wyraziło również Ministerstwo Finansów. W odpowiedzi na pytanie Krajowej Rady Regionalnych Izb Obrachunkowych wskazało, że opłata ta podlega zaokrągleniu. *Zgodnie z art. 63 § 2 o.p., zaokrąglania podstaw opodatkowania i kwot podatków nie stosuje się do opłat, o których mowa w przepisach o podatkach i opłatach lokalnych. Zdaniem Ministerstwa, reguła ta znajduje zastosowanie jedynie do opłat, o których mowa w ustawie o podatkach i opłatach lokalnych. Zważywszy na to, że opłata za gospodarowanie odpadami uregulowana została w ustawie z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, nie należy w stosunku do niej stosować wyłączenia od zasady zaokrąglania*¹⁷. Ministerstwo Finansów nie podzieliło stanowiska Krajowej Rady Regionalnych Izb Obrachunkowych o braku podstaw do zaokrąglania opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi. Wskazało, że powołanie się na charakter lokalny opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi nie może być argumentem dla zastosowania wyłączenia od zasad zaokrąglania.

Podkreślić jeszcze raz należy, że z treści art. 63 §2 o.p. (szczególnie historycznej wykładni tego przepisu) wynika, iż ustawodawca używa pojęcia w prze-

¹⁵ Dz.U. 2010 r., Nr 95, poz. 613 ze zm.

¹⁶ R. Dowgier, *Zaokrąglenie opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi*, Przegląd podatków lokalnych i finansów samorządowych nr 6/2013.

¹⁷ Stanowisko Ministerstwa Finansów z 17.10.2013 r., www.rio.gov.pl.

pisach o podatkach i opłatach lokalnych jedynie w kontekście ustawy o u.p.o.l. Wyłączona z tego zakresu jest opłata skarbową¹⁸ i inne podatki i opłaty, do których ustalania lub określania uprawnione są organy gminy, a więc także opłata śmieciowa. Art. 2 § 1 pkt 1 i 3 o.p. stanowi, że przepisy ustawy stosuje się do podatków, opłat oraz niepodatkowych należności budżetu państwa oraz budżetów jednostek samorządu terytorialnego, do których ustalania lub określania uprawnione są organy podatkowe oraz opłaty skarbowej oraz opłat, o których mowa w przepisach o podatkach i opłatach lokalnych – co oznacza, że ustawodawca opłatę skarbową (a także inne opłaty niż targową, od posiadania psów, miejscową, uzdrowską) nie traktuje jako opłatę, o której mowa w przepisach o podatkach i opłatach lokalnych¹⁹. Do opłat, o których mowa w art. 2 § 1 pkt 3 o.p. zalicza się zatem wyłącznie opłaty uregulowane w ustawie o podatkach i opłatach lokalnych, a więc opłaty: targową, miejscową, uzdrowską, od posiadania psów. W konsekwencji tożsamość użytych w art. 2 § 1 pkt 3 i art. 63 § 2 o.p. pojęć prowadzi do wniosku, że zasad dotyczących zaokrągleń nie stosuje się wyłącznie do opłat, o których mowa w przepisach o podatkach i opłatach lokalnych, a konkretnie ustawie o podatkach i opłatach lokalnych²⁰.

4. Argumenty wskazujące na zwolnienie z obowiązku zaokrąglania opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi

Istnieją również przekonujące argumenty przemawiające za stanowiskiem, że w stosunku do opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi znajduje zastosowanie wyjątek od obowiązującego zaokrąglania. Stanowisko, że opłata ta nie podlega zaokrągleniu opiera się na poglądzie, że użyty w art. 63 § 2 zwrot opłaty, o którym mowa w przepisach o podatkach i opłatach lokalnych, nie odnosi się jedynie do u.p.o.l., a inaczej mówiąc, że używając zwrotu „przepisach o podatkach i opłatach lokalnych” ustawodawca nie miał na myśli jedynie u.p.o.l. Co istotne, w doktrynie podkreśla się, że taki sposób odesłania zakłada konieczność poszukiwania przepisów regulujących daną materię w większej niż jeden liczbie tekstów prawnych²¹. Istnieją bowiem inne niż ustawa o podatkach i opłatach lokalnych akty prawne, regulujące problematykę podatków i opłat lokalnych²². Są to np. ustawa z 15 listo-

¹⁸ Od 1 stycznia 2007 roku zdecydowano o objęciu opłaty skarbowej obowiązkiem zaokrąglania. Nie jest to przy tym opłata lokalna, o której mowa w przepisach ustawy o podatkach i opłatach lokalnych.

¹⁹ J. Matyja, *Opłata śmieciowa w praktyce gminnych organów podatkowych*, „Prawo finansów publicznych” 2013, nr 9.

²⁰ Tak: L. Etel, [w:], C. Kosikowski, L. Etel, J. Brolik, R. Dowgier, P. Pietrasz, M. Popławski, S. Preśnarowicz, W. Stachurski, *Ordynacja podatkowa. Komentarz*, Warszawa 2013, s. 474.

²¹ A. Malinowski (red.), *Zarys metodyki prac legislatora*, Warszawa 2009, s. 344.

²² L. Etel, *Podatek od nieruchomości*, Warszawa 2009, s. 8.

pada 1984 roku o podatku rolnym²³, a także ustawa z 30 października 2002 roku o podatku leśnym²⁴. Ze względu na swoją ewolucję i różnorodność, podatki i opłaty samorządowe posiadają bowiem niejednorodny i niespójny system podstaw prawnych²⁵.

Funkcjonujące w aktach prawnych pojęcie podatków i opłat lokalnych nie do czekało się swojej legalnej definicji. W literaturze przedmiotu brak jest jednoznacznej definicji podatków i opłat lokalnych. Można jedynie wskazać kryteria, na podstawie których pewne podatki i opłaty uznaje się za lokalne, np. kryterium kompetencji organów samorządowych w zakresie ustalania elementów konstrukcji podatków (stawek, zwolnień i ulg podatkowych), kryterium budżetu, do którego podatki wpływają (organy jednostek samorządu terytorialnego mają wyłączność na korzystanie z całości wpływów pochodzących z danego podatku), kryterium związku z zadaniami władz jednostek samorządu terytorialnego czy też kryterium związku ze środowiskiem oraz stosunkami lokalnymi²⁶.

W świetle powyższego należałoby uznać, że opłata za gospodarowanie odpadami komunalnymi jest opłatą lokalną. Zatem skoro konstrukcję opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi i uprawnienia gminy w zakresie jej kształtowania reguluje ustawa o utrzymaniu czystości i porządku w gminach to jej przepisy należy zaliczyć do przepisów o podatkach i opłatach lokalnych²⁷.

Jednomyslności co do zaokrąglenia opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi nie ma też wśród poszczególnych izb obrachunkowych. Stanowisko, że opłat za śmieci nie należy zaokrąglać do pełnych złotych zajmuje m.in. RIO w Opolu. Zdaniem izby wyjątek zawarty w art. 63 ust. 2 ma zastosowanie do opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi²⁸. W wyjaśnieniach RIO cytuje uzasadnienie wyroku WSA w Lublinie z dnia 28 grudnia 2012 r.²⁹ Sędziowie wskazywali w nim, że „(...) o tym czy podatki i opłaty mają charakter lokalnych nie decyduje ich unormowanie w ustawie o podatkach i opłatach lokalnych, lecz czy mają taki charakter w rozumieniu normy konstytucyjnej wywiedzionej z treści art. 168 Konstytucji RP. Zgodnie z tym przepisem jednostki samorządu terytorialnego mają prawo ustalania wysokości podatków i opłat lokalnych w zakresie określonym w ustawie. Według normy konstytucyjnej o lokalnym charakterze podatku lub opłaty decyduje zatem kompetencja organów jednostki samorządu terytorialnego do ustalania ich wysokości w zakresie określonym w ustawie”. Uwzględniając argumentację zawartą w wyroku, RIO w Opolu uznała, że brak jest podstaw do stosowania zaokrągleń do pełnych złotych w przypadku wyliczania opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi.

²³ Dz.U. 2006, nr 136, poz. 969 z późn. zm.

²⁴ Dz.U. 2013, poz. 465.

²⁵ E. Ruśkowski, J. M. Salachna, *Finanse lokalne po akcesji*, Warszawa 2007, s. 114.

²⁶ M. Jastrzębska, *Finanse jednostek samorządu terytorialnego*, Warszawa 2012, s. 110.

²⁷ P. Grzybowski, D. Gościński, op. cit., s. 37.

²⁸ Stanowisko Regionalnej Izby Obrachunkowej w Opolu z dnia 12.07.2013 r., www.rio.opole.pl.

²⁹ Sygn. I SALu 932/12.

5. Konsekwencje niejasności na tle art. 63 Ordynacji podatkowej

Wbrew pozorom problem ten jest dość istotny, bowiem z uwagi na liczbę osób (właścicieli nieruchomości), które są zobowiązane do składania deklaracji (uiszczenia opłaty) popełnione w tym zakresie błędy będą wymagały dużo czasu, pracy i kosztów, aby doprowadzić do ich usunięcia (np. korekta deklaracji z urzędu) lub usunięcia ich skutków (problem określenia i zwrotu nadpłaty), a z drugiej strony dotyczyły niewielkich kwot³⁰.

W sytuacji, gdy wskazana w deklaracji kwota nie została zaokrąglona i została zapłacona w kwocie wyższej lub niższej od należnej mamy do czynienia odpowiednio z nadpłatą lub zaległością podatkową. Jak stanowi art. 51 §1 o.p. zaległością podatkową jest nie zapłacony w terminie płatności podatek. Z kolei w myśl art. 71 §1 pkt 1 o.p. nadpłatą jest podatek nadpłacony. Wymusza to na organach właściwych w zakresie opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi określone prawem działania związane z dochodzeniem zaległości lub zwrotem nadpłaty. W razie stwierdzenia, że właściciel nieruchomości nie uiścił opłaty albo uiścił ją w wysokości niższej od należnej, organ powinien wydać decyzję określającą wysokość zaległości z tytułu opłaty (art. 6p u.c.p.g.). W przypadku kwot z zaokrągleniem tej opłaty działania takie są nieracjonalne, ponieważ będą dotyczyły kilkudziesięciu groszy³¹. Deklaracje z błędami przy zaokrągleniach opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi, nie będą prawdopodobnie ze względu na niewspółmierność poniesionych wydatków do uzyskanych dochodów przez gminę kwestionowane. Jednak decyzja ze źle zaokrągloną kwotą będzie po prostu wadliwa. Wielu problemów związanych z brakiem lub wadliwym zaokrągleniem opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi można byłoby uniknąć określając stawki opłaty w pełnych złotych lub wprowadzając do wzoru deklaracji właściwe pouczenie. Część gmin z takiej możliwości skorzystała³².

Podsumowanie

Reasumując należy wyrazić pogląd, że opłata za gospodarowanie odpadami komunalnymi podlega zaokrągleniu zgodnie z art. 63 § 1 o.p., który stosowany jest do niej poprzez odesłanie z art. 6q u.c.p.g. Nie jest to bowiem opłata, o której mowa w przepisach ustawy o podatkach i opłatach lokalnych, a zatem nie znajduje do niej zastosowania art. 63 § 2 o.p.³³ Powołanie się na argument, że jeżeli konstrukcję opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi i uprawnienia gminy w zakresie jej

³⁰ J. Matyja, op. cit., s. 9.

³¹ R. Dowgier, *Zaokrąglenie opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi*, „Przegląd podatków lokalnych i finansów samorządowych” 2013, nr 6.

³² Ibidem.

³³ Ibidem.

kształtowania reguluje ustawa o utrzymaniu czystości i porządku w gminach to jej przepisy należy zaliczyć do przepisów o podatkach i opłatach lokalnych, nie może być powodem dla zastosowania wyłączenia od zasad zaokrąglenia. Rozbieżności co do charakteru opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi (i jej zaokrąglenia) w tym zakresie powinny być rozstrzygnięte w nowelizacji ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach. Najprościej byłoby gdyby ustawodawca przy okazji zapowiadanych zmian określił ustawowy charakter tej opłaty.

Streszczenie

Ordynacja podatkowa w art. 63 w odniesieniu do określonych kwot należności publicznoprawnych wprowadza obowiązek ich zaokrąglenia do pełnych złotych. Pojawia się zatem pytanie, czy zaokrągleniem powinna być objęta także opłata za gospodarowanie odpadami komunalnymi. W artykule przedstawiono argumenty wskazujące na zaokrąglenie opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi, jak i wskazujące na zwolnienie z obowiązku zaokrąglenia tej opłaty.

Słowa kluczowe: opłata za gospodarowanie odpadami komunalnymi, podatki i opłaty lokalne, zaokrąglenie opłaty, ordynacja podatkowa

Abstract

Article 63 of the Tax Code, in referring to public assessments, introduces the requirement of rounding-off sums to full PLN figures. The question arises whether this rounding-off should be applied to charges for community waste management. The article presents arguments validating and disqualifying the rounding-off of charges for community waste management.

Keywords: charge for community waste management, local taxes and charges, rounding-off charges, tax code.

Bibliografia

Pozycje książkowe i artykuły

Brzeziński B., *Prawo podatkowe*, Toruń 1999.

Bury A., *Dochody własne i ich znaczenie dla dochodów i wydatków budżetów samorządowych*, Łódź 2005.

Dowgier R., *Zaokrąglenie opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi*, „Przegląd podatków lokalnych i finansów samorządowych” 2013, nr 6.

- Draniewicz B., *Problem konstytucyjności opłat za korzystanie ze środowiska*, „Państwo i Prawo” 2007, nr 7.
- Etel L., *Podatek od nieruchomości*, Warszawa 2009.
- Grzybowski P., Goślicki D., *O kontrowersjach wokół zaokrąglenia opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi*, „Finanse Komunalne” 2013, nr 11.
- Górski M., *Prawo ochrony środowiska*, Warszawa 2009.
- Jasińska-Gdaniec D., *Pozycja gminy w systemie gospodarowania odpadami komunalnymi*, 08/22 2013.
- Jastrzębska M., *Finanse jednostek samorządu terytorialnego*, Warszawa 2012.
- Krzywoń A., *Podatki i inne daniny publiczne – podstawowe pojęcia konstytucyjne*, „Zeszyty Naukowe Sądownictwa Administracyjnego” 2011, nr 2.
- Malinowski A. (red.), *Zarys metodyki prac legislatora*, Warszawa 2009.
- Matyja J., *Opłata śmieciowa w praktyce gminnych organów podatkowych*, Prawo finansów publicznych, 9/2013
- Nizioł K., *Konsekwencje opóźnień w terminowym wdrażaniu systemu gospodarowania odpadami komunalnymi w gminie*, Prawo finansów publicznych, 06/20 2013.
- Poczocha M., *Ustawa o utrzymaniu czystości i porządku w gminach a zasada przyzwoitej legislacji*, Finanse Komunalne 2013, nr 7-8
- Ruśkowski E., Salachna J. M., *Finanse lokalne po akcesji*, Warszawa 2007.

Akty prawne

- Ustawa z 15 listopada 1984 roku o podatku rolnym, Dz.U. 2006, nr 136, poz. 969 ze zm.
- Ustawa z 12 stycznia 1991 r., o podatkach i opłatach lokalnych, Dz.U. 2010, nr 95, poz. 613 ze zm.
- Konstytucja RP z 2 kwietnia 1997 r., Dz.U. nr 78, poz. 483 ze zm.
- Ustawy z 13 września 1996 roku o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, Dz.U. 2012, poz. 391 ze zm.
- Ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa, Dz.U. 2005, nr 8, poz. 60 z późn. zm.
- Ustawa z 30 października 2002 roku o podatku leśnym, Dz.U. 2013, poz. 465.
- Ustawa z 1 lipca 2011 roku o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. 2011, nr 152, poz. 897 ze zm.